

Çekirdeksiz üzüme uygulanan gibberellik asidin Salkım güvesi (*Lobesia botrana* Schiff-Den.) (Lep. : Tortricidae) zararına olan etkisi üzerinde gözlemler

Niyazi KACAR*

Summary

The observations on European Grape Berry Moth's (***Lobesia botrana*** Schiff and Den.) (Lep.: Tortricidae) injury at Sultana and Round seedless applied with gibberellic acid

This study was carried out at Manisa Viticulture Research Institute, Turkey in 1982-83, for observing the injury of European Grape Berry Moth at Sultana and Round seedless applied with gibberellic acid after blooming. Larvae caused much damage on clusters which were applied with gibberellic acid, as compared with control. Finally, recommendations were determined from preventing of Grape Berry Moth's new injuries on clusters.

Giriş

Ege Bölgesinde bağcılık denildiğinde ilk akla gelen çekirdeksiz üzüm yetiştiriciliğidir. Türkiye'de başta Manisa ili olmak üzere İzmir ve kısmen de Aydın illerinde çekirdeksiz üzüm yetiştirilmektedir.

Ege Bölgesinin 145000-150000 ha. bağ sahasının % 50-55'inde çekirdeksiz üzüm yetiştirilmekte bunun ise % 90'ı Yuvarlak ve % 10'u Sultanidir (İlter, 1975). Çekirdeksiz üzüm genellikle kuru olarak değerlendirilmektedir. Fakat aynı zamanda gerek yurt içinde gerekse yurt dışında yaş olarak da tüketilmektedir. Çekirdeksiz üzümün kalite ve miktarını olumlu yönde etkilemek için yetiştiriciler tarafından asmanın farklı gelişme devrelerinde bir çok uygulamalar yapılmaktadır.

Ege Bölgesinde genellikle yetiştiriciler, çekirdeksiz üzümün kurutmalık özelliğini arttırmak amacıyla 10-20 ppm, iyi bir sofralık özelliği kazandırmak için ise 30-40 ppm dozunda ve çiçeği takiben normal silk-

* Manisa Bağcılık Araştırma Enstitüsü, P.K. 12 - Manisa
Alınış (Received) : 13.12.1983

me sona erdiğinde salkımlara bandırma veya püskürtme şeklinde bir defa gibberellik asid uygulaması yapmaktadırlar.

Son zamanlarda yaş üzümüne olan eğilim gerek yurt içinde gerekse yurt dışında çekirdeksiz üzümün önemini daha da arttırmıştır. Fakat bunun yanında yaş üzümünde oldukça zarar yapan Salkım Güvesine karşı iyi yönlendirilmiş bir kimyasal savaş yapma zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Önçağ (1975)'a göre Salkım Güvesinin en çok zarar yaptığı devre çekirdeksiz üzümün olgunluk dönemidir. Pehlivan (1978)'a göre ise zarar sık taneli salkımlarda, seyrek tanelilere oranla daha fazla olmaktadır. Çünkü bu durumda larva, bir taneden diğerine geçerken hiç bir zorlukla karşılaşmamaktadır.

Bu durum olgunlaşmanın biraz geciktiği ve tane sıklığının olduğu hormonlu salkımlarda daha da önem kazanmaktadır. Yukarıda belirtilmiş olan bu noktaları gözönüne alarak hormonlu salkımlarda oluşan tane sıklığının Salkım güvesi zararına olan olumsuz etkisini belirlemek çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Materyal ve Metot

Bu çalışma 1982-1983 yıllarında Manisa Bağcılık Araştırma Enstitüsünde birinci yıl kuruluş içi, ikinci yıl hem kuruluş içi, hem de yetiştirici bağı olmak üzere iki ayrı yerde sürdürüldü. Gözlem, kuruluş içinde telli terbiye şekli uygulanmış Sultani ve Yuvarlak üzüm çeşidinin normal verime yatmış ve sulanan parsellerinde, yetiştirici bağında ise goble terbiye şekli uygulanmış, normal verime yatmış ve sulanan parsellerinde sürdürüldü.

Gibberellik asit çözeltisi 35 ppm dozunda (100 litre suya birer gramlık tabletlerden 3,5 adet) hazırlandı. Uygulama sırt pülverizatörleri ile çiçek dönemini takiben normal silikme sona erdiğinde salkımın her tarafını ıslatacak şekilde yapıldı. Gözleme ayrılan bu hormonlu ve hormonsuz sıralarda tesadüfen 10'ar omca seçildi ve her omcada 10 salkım incelendi. Böylece bulaşık salkım oranı ortaya kondu. Ayrıca zararı daha iyi belirlemek için her salkımdaki bulaşık çilkim sayısı kaydedildi. Bir tek tane dahi vuruk olsa salkım bulaşık kabul edildi.

Sonuçlar ve Tartışma

Hasattan 10 gün önce, birer gün ara ile her iki bağdan elde edilen değerler Cetvel 1'de verilmiştir. Cetvel 1'de görüldüğü gibi hormonlu salkımlarda Salkım güvesinin normale göre iki mislinden daha fazla zarar oluşturduğu görülmektedir. Ayrıca hormonlu salkımlardaki bula-

sık çilkim oranı dikkati çekmektedir. Görülüyor ki sık taneli salkımlarda zararlının larvası hem fazla yer değiştirmekte hem de kullanılan ilacın içeriye etki etmemesi sonucu salkımlarda önemli derecede çürüme ortaya çıkmaktadır.

Diğer yandan hormonlu salkımların kolay şekil almamaları nedeniyle de yaş olarak tüketilen çekirdeksiz üzümün pazar değeri düşmektedir. Böylece hormon uygulaması yapılma durumunda şu noktalar gözden uzak tutulmamalıdır.

1. Gibberellik asit bitki hormonu amacına yönelik olarak ve uygun dozlarda kullanılmalıdır.

2. Kuru üzüm şeklinde değerlendirilen verimli arazi üzerine kurulu bağlarda hormon uygulanmamalıdır. Uygulanması halinde aşırı tane sıklığı oluşturacağı için kaliteyi kötü yönde etkilemektedir.

Cetvel 1. Hormonlu ve hormonsuz bağlarda Salkım güvesi bulaşıklılık oranı

| Yıllar | Kuruluş İçi Bağı | | | | Yetiştirici Bağı | | | |
|--------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|
| | Hormonsuz | | Hormonlu | | Hormonsuz | | Hormonlu | |
| | Bulaşık salkım oranı % | Bulaşık çilkim oranı % | Bulaşık salkım oranı % | Bulaşık çilkim oranı % | Bulaşık salkım oranı % | Bulaşık çilkim oranı % | Bulaşık salkım oranı % | Bulaşık çilkim oranı % |
| 1982 | 21 | 0,91 | 55 | 2,91 | — | — | — | — |
| 1983 | 27 | 1,02 | 50 | 2,94 | 20 | 0,65 | 51 | 2,48 |

Özet

Bu çalışma 1982-1983 yıllarında Manisa Bağcılık Araştırma Enstitüsünde gibberellik asit bitki hormonu uygulanmış Sultani ve Yuvarlak çekirdeksiz üzüm çeşitlerinde Salkım Güvesi zararını gözlemek amacıyla yapılmıştır. Larva sık taneli hormonlu üzümde normale göre iki mislinden fazla zarar oluşturmaktadır. Bu durum karşısında alınması gereken önlemler ortaya konmuştur.

Teşekkür

Çalışmamda daima fikirlerinden yararlandığım Sayın Hocam Prof. Dr. Feyzi Önder'e çalışmalarımı izlememde anlayış gösteren Sayın Müdürümüz Ahmet Çalışkan'a ve sürekli yardımını gördüğüm Araştırmacı eleman Y. Ziya Gürsoy'a burada teşekkürü bir borç bilirim.

Literatür

İlter, E., 1975. Çekirdeksiz üzüm bağlarında telli goble terbiye sisteminin yapılışı ve bağların şarjı. **Bitki** 2 (4) : 411-491.

Önçağ, G., 1975. Ege Bölgesinde Salkım Güvesi **Lobesia** (=Polychrosis) **botrana** (Schiff and Den.) (Lep: Tortricidae)'nın tanınması, yayılışı, biyolojisi, zararı, doğal düşmanları ve kimyasal savaş imkanları üzerinde araştırmalar. T.C. Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Zirai Mücadele ve Zirai Karantina Genel Müdürlüğü. Araştırma Eserleri Serisi Teknik Bülten No: 26, İstiklâl Matbaası, İzmir, 68 s.

Pehlivan, E., 1978. Kültür bitkilerinin zararlı böceklerle karşı dayanıklılığının prensipleri. **Türk. Bit. Kor. Derg.**, 2 (1) : 43-54.